

De Handhavingskrant

Op vertoon van

Dit is een column, dus het moet allemaal in enkele woorden. Desnoods wordt hier of daar even een bochtje afgesneden. Ik krijg letterlijk de lengte niet, en zal daarom hier niet alles omstandig gaan uitleggen en adstrueren.

Enkel de kale feiten dus:

1. Maastricht is de mooiste en aantrekkelijkste stad van Nederland.
2. Jaarlijks krijgen we in de binnenstad van Maastricht zo'n 16 miljoen bezoekers.
3. Ongeveer een zestiende deel van deze bezoeken is van drugstoeristen die zich, onder meer vanuit Duitsland, België en Frankrijk, herwaarts spoeden om zich te goed te doen aan de zogezegde geestverruimende middelen die hier in boten en diverse shops aangeboden worden.
4. De drugshandel gaat vaak gepaard met criminaliteit en zorgt voor veel overlast.
5. Daaraan willen we graag een einde maken; voor de goede orde: ik bedoel aan die criminaliteit en overlast.

Wat je ook verder vindt van hasj en zo – ik voor mij zeg: wie zijn geest wil verruimen, leze een goed boek, bijvoorbeeld 'De ontdekking van de hemel' – het liberale drugsbeleid van Nederland brengt de grensgebieden in grote problemen. Maar er is hoop. We gaan in Maastricht een pasjessysteem invoeren: uitsluitend Nederlanders krijgen toegang tot de coffeeshop. Natuurlijk, beren op de weg, en haken en ogen. Dat laat zich denken. Maar die gaan we verjagen en oplossen.

Gerd Leers
Burgemeester van Maastricht

Het actieprogramma Handhaven op Niveau stimuleert en faciliteert overheden en handhavende instanties bij het werken aan handhaving. Het bevordert daartoe verdere professionalisering van handhaving en samenwerking tussen alle betrokkenen.

Praktijkvoorbeelden aanpak wietteelt worden uitgewerkt tot best practices.

Inventarisatie best practices integrale aanpak wietteelt

In de verscherpte aanpak van de wietteelt is een belangrijke rol voor Handhaven op Niveau weggelegd. In de zogeheten cannabisbrief aan de Tweede Kamer belooft de regering om de grootschalige wietteelt met daadkracht aan te pakken. Dat kan niet zonder medewerking van de gemeenten. De aanpak van de wietteelt is daarom toegevoegd aan de thema's van Handhaven op Niveau.

Er wordt steeds meer wiet geteeld in Nederland. De wietteelt krijgt steeds meer bedrijfsmatige trekken en raakt meer en meer in de greep van de georganiseerde misdaad. De regering wil vooral de grootschalige teelt aanpakken. Omdat dit geïntegreerd moet gebeuren, stuurden de ministers van Volksgezondheid, Justitie en Binnenlandse Zaken eind april gezamenlijk een brief met hun beleidsvoornemens aan de Tweede Kamer, de zogeheten cannabisbrief. De ministers kondigen een tweesporenbeleid aan van bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving. Het bestuurlijke spoor richt zich op het optreden tegen overlast, overtredingen van de Woningwet en wetten op ruimtelijke ordening en dergelijke; het strafrechtelijke spoor op opsporing, niet alleen van de wietelers, maar ook van overtredingen als het illegaal aftappen van stroom. Het meeste succes wordt verwacht van integraal optreden. Dat wil zeggen: acties waarbij gemeenten, politie en Openbaar Ministerie, maar ook partijen als woningcorporaties, Belastingdienst en energiebedrijven, gezamenlijk optrekken.

Bestaande praktijk

Op verschillende plaatsen in het land bestaan al afspraken voor zo'n integrale aanpak. Die aanpak verdient navolging. Daarom zal "het project Handhaven op Niveau nieuwe technieken van opsporing en handhaven van hennepteelt inventariseren en bewerken tot best practices van bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving", zo schrijven de drie ministers in hun cannabisbrief.

Breed scala

In juli en augustus zijn de voorbeelden uit de bestaande handhavingspraktijk verzameld. Het gaat hierbij zowel om breed geformuleerde convenanten waarin samenwerking tussen de betrokken instanties is vastgelegd en gestructureerd, alsook om specifieke onderdelen

In deze krant

Professionalisering prostitutiebranche

Eindhovense seksbedrijven beschikken nu over alle vergunningen. Veel bedrijven aan de onderkant van de markt zijn gesloten. Verder best practices over handhaving in de escortsector. Pagina 2 en 3

Besturen met kengetallen

Handhavingsorganisaties moeten werken met kengetallen. Deze zijn een belangrijk hulpmiddel voor het maken van de juiste bestuurlijke keuzes. Pagina 4

Veiligheid en gezondheid

Renkum is als pilotgemeente gestart met een beleidsplan voor het handhaven van bouwregelgeving. Veiligheid en gezondheid voeren de prioriteitenlijst aan. Pagina 5

Schonere straten

De gemeenten Den Haag, Utrecht en Amsterdam pakken – alle drie op een andere manier – huisvuilovertreeders aan. Met als resultaat beduidend schonere straten. Pagina 6

Geen strijdige regels

De strijdigheid van wet- regelgeving berust vaak op een misverstand. Onduidelijkheid in de communicatie over en weer is een van de boosdoeners. Pagina 7

Nieuw:
de Handhaven op Niveau website
Bezoek ons op
www.handhavenopniveau.nl

vervolg op pag. 2 »

» Inventarisatie best practices..., vervolg van pag.1

van een geïntegreerde aanpak, zoals een gezamenlijk draaiboek voor de ontmanteling van hennepkwekerijen, de wijze van informeren van uitkeringsinstanties en dergelijke. Zo ontstaat een breed scala aan handreikingen en instrumenten voor een integrale aanpak.

Momenteel worden de praktijkvoorbeelden uitgewerkt tot best practices. Een beleidsmatige en juridische toets van het Expertisecentrum Rechtshandhaving van het Ministerie van Justitie maakt deel uit van deze uitwerking. Tevens is op 8 september een expertmeeting georganiseerd om de praktische toepasbaarheid van de instrumenten te beoordelen. Uiteindelijk komt een goed gevulde 'gereedheidskist' met best practices beschikbaar, waaruit de handhavers in het land via de website van Handhaven op Niveau kunnen putten.

Voor meer informatie of het melden van best practices:

Ministerie van Justitie

Drs. A.C.C. Quirijnen (projectleider), telefoon (070) 370 63 49,
e-mail a.quirijnen@minjus.nl

M.M. Gijzel (projectsecretaris), telefoon (070) 370 67 57,
e-mail m.m.gijzel@minjus.nl

Een illegale hennepkwekerij in een leegstaand winkelpand.

Zes best practices gereed voor prostitutie - escort

Om u te ondersteunen bij de controle van de escortsector, zijn in het kader van het actieprogramma Handhaven op Niveau zes best practices ontwikkeld voor de bestuurlijke handhaving in de escortsector. De best practices zijn tot stand gekomen dankzij een pilotproject van de gemeenten Den Haag, Eindhoven en Amsterdam en zijn bedoeld voor iedereen die in de praktijk met handhaving in de prostitutiebranche te maken heeft, zoals de politie, gemeenten, het Openbaar Ministerie, de Belastingdienst en het UWV.

Het gaat om best practices zoals een stappenplan over de inzet van bestuursrechtelijke handhavinginstrumenten, een handreiking onderzoek open bronnen, modelbrieven voor toepassing van een last onder dwangsom et cetera. U kunt direct met de voorbeelden aan de slag! De voorbeelden zijn opgenomen in een map en zijn ook te vinden op de website, www.handhavenopniveau.nl, met uitzondering van enkele praktijkvoorbeelden die niet voor het algemene publiek toegankelijk zijn.

'MOOIE SEXY jonge dames, inclusief massage. Bel 06 -..... Dagelijks staan in landelijke dagbladen vele advertenties waarin escortservices worden aangeboden. In de meeste gevallen zijn de advertenties slechts voorzien van een 06-nummer. Hierdoor wordt het er voor handhavers niet eenvoudiger op om de branche in kaart te brengen. En juist dat is nu de belangrijkste voorwaarde om de escortbranche te ontdoen van criminele randverschijnselen, stelt secretaris van de projectgroep Bart Ludwig. "Escort is een uiterst mobiele bedrijfstak die zich via mobiele telefoons en internet heel gemakkelijk en snel weet te verplaatsen. Zelfs tot naar het buitenland aan toe. Het is heel lastig om uit te vinden wie de diensten aanbiedt en of dat op legale wijze gebeurt." Projectleider Cees Rog vult aan: "Onze indruk is, dat binnen de escortbranche een verhoogd risico bestaat op de exploitatie van bijvoorbeeld minderjarigen. Daarom moet er meer grip op de branche komen. In onze aanbevelingen blijven we er dan ook op hameren dat er wettelijke voorschriften komen."

Landelijk register

Als het aan Rog en Ludwig ligt, komt er een landelijke 'Escortwet' waarin wordt bepaald dat het strafbaar is om een escortbedrijf te exploiteren zonder gemeentelijke vergunning. Ook pleiten ze voor een landelijk register waarin alle vergunde escortbedrijven worden opgenomen. "In afwachting van maatregelen van het Rijk kunnen ook gemeenten alvast aan het werk", vindt Rog. "Regionale samenwerking is uiterst belangrijk om tot goed toezicht op de escortsector te komen. Ook kleinere gemeenten, waarin escort weinig voor lijkt te komen, moeten de problematiek vóór zijn.

Kortom, uit de escortpilot is duidelijk geworden dat de grip van het bestuur op de escortbranche zijn beperkingen kent. Er worden daarom, ter ondersteuning van de best practices, aanvullende maatregelen getroffen, zoals het opzetten van een landelijk register voor escortvergunningen.

Voor de verdere ontwikkeling van beleid is van belang om ervaringen op te doen met

In onze regio – Den Haag – gebeurt dat al. Omliggende gemeenten weten nu eenmaal dat als escortservices in Den Haag worden aangepakt, ze in de periferie direct weer opduiken. Daar moet je dus op anticiperen." Ludwig: "Gemeenten moeten gaan beseffen dat ze collectief verantwoordelijk zijn voor een goed toezicht op deze bedrijfstak. Net zoals ze dat ook zijn op handhavingsgebieden als milieu en brandveiligheid."

Stappenplan

Om illegale exploitatie door (niet-vergunde) escortbedrijven aan te kunnen pakken, hebben de gemeenten Den Haag en Eindhoven in het kader van de escortpilot geëxperimenteerd met een speciaal ontwikkeld stappenplan. Het plan is gebaseerd op een aantal handhavinginstrumenten die van 'licht' – zoals het verzamelen van algemene gegevens van escortaanbieders – tot 'zwaar' kunnen oplopen. Tot de laatste categorie behoren bijvoorbeeld het vorderen van informatie bij kranten en het 'uitnodigen' en horen van escorts op hotelkamers door toezichthouders. Ludwig is zich ervan bewust dat het plan arbeidsintensief is en met name voor kleinere gemeenten lastig uit te voeren. "Vandaar ons pleidooi voor heldere regelgeving. Als vooraf de witte vlekken in kaart kunnen worden gebracht, kan het grof geschut gericht worden ingezet." Rog: "Daarom is het zo belangrijk dat er snel regionale afspraken worden gemaakt onder een landelijke paraplu."

De gemeente Den Haag was voorzitter van de handhavingpilot.

de huidige best practices. Doe uw voordeel met de best practices en laat ons weten wat uw ervaringen zijn.

Meer informatie over de handhavingpilot Escort vindt u binnenkort op www.handhavenopniveau.nl.

Seksondernemers zien vergunning als kwaliteitsverbetering

In Eindhoven is een drie jaar durende pilot - in het kader van het actieprogramma Handhaven op Niveau - afgesloten die tot doel had dat seksbedrijven de benodigde vergunningen kregen en zouden naleven. Inmiddels beschikken alle seksinrichtingen in Eindhoven over de benodigde vergunningen, terwijl de gemeente elk jaar een handhavingsprogramma opstelt voor de seksbranche. De handhaving is hiermee opgenomen in de jaarlijkse cyclus van het gemeentebrede handhavingsprogramma.

Aanleiding voor de pilot was de opheffing van het bordeelverbod in oktober 2000. Er werd een einde gemaakt aan gedoogsituaties; de seksbranche moest een gewone bedrijfstak worden en dus voldoen aan normale eisen. In Eindhoven hebben de seksbedrijven die vanuit een vast pand werken – zoals raamprostitutie, clubs, privéhuizen, massagesalons, parenclubs, maar ook seksbioscopen en -theaters – een gebruiksvergunning, geschiktheidsverklaring en exploitatievergunning nodig. De eerste slag was om ervoor te zorgen dat de bestaande bedrijven die kregen. Bij de meeste panden waren daarvoor verbouwingen nodig om de brand- en vluchtveiligheid te verbeteren. Bij ongeveer één op de vijf panden bleek dit niet mogelijk of vond de exploitant de investering te hoog. “Vooraf bedrijven aan de onderkant van de markt, waarin de voorzieningen het slechtste waren, hebben niet willen investeren om aan de inrichtingseisen en de brandveiligheid te voldoen. Die hebben hun deuren moeten sluiten”, vertelt projectleider Arno van den Broek.

Zakelijke benadering

De gemeente heeft veel gedaan om een goede zakelijke band met de exploitanten op te bouwen. “Een zakelijke en open communicatie met die branche is belangrijk”, vindt Arno van den Broek. “De seksbranche is een bedrijfstak als elke andere en zo moet je de ondernemers ook benaderen. Maar omdat het voor hen allemaal nieuw was, hebben wij duidelijk uitgelegd wat er stond te gebeuren en daarbij gezegd: wij verwachten jullie medewerking.”

Voor de aanvraag van de vergunningen werden alle exploitanten persoonlijk benaderd en bij diverse controlebezoeken kregen zij uitgebreid uitleg over de regelgeving. Soms is ook technische ondersteuning verleend. Over specifieke onderwerpen werden goed bezochte voorlichtingsavonden gehouden. “Juist deze persoonlijke aanpak bleek goed te voldoen aan de behoefte van de branche. Voor ons bood het een prima mogelijkheid om een persoonlijk contact met de ondernemers op te bouwen, overigens zonder dat het infor-

meel wordt”, aldus Van den Broek. Terugblikkend is hij goed te spreken over de medewerking van de seksexploitanten. “Als ondernemers hebben ze uitstekend in de gaten dat het hebben van vergunningen en controle daarop ook een kwaliteitsverbetering voor de sector betekent. Vergeleken met andere branches is er van onze kant veel tijd in gestoken, maar dat werpt wel vruchten af. De exploitanten komen nu naar ons toe als ze een vergunning willen aanvragen of ergens vragen over hebben.”

Informeel organisatie

Goede voorlichting is dus een belangrijke slaagfactor voor de legalisering van seksbedrijven. Arno van den Broek wijst erop dat hetzelfde geldt voor de interne voorlichting. Aan het begin van de pilot werd daarom een startbijeenkomst gehouden voor alle betrokken medewerkers van de deelnemende overheidsinstanties (zie kader). “Vroeger werden controles vanuit de eigen discipline opgepakt en was er geen coördinatie. Programmatische handhaving betekent bijna altijd integrale handhaving, dat wil zeggen dat er afstemming nodig is tussen verschillende diensten. In de startbijeenkomst kon iedereen met elkaar kennismaken en informatie uitwisselen over elkaars taken en bevoegdheden. De bijeenkomst heeft een basis gelegd voor een goede samenwerking bij vergunningverlening en handhaving. Door goede persoonlijke banden tussen de collega's weet men elkaar in de uitvoering te vinden.”

Brede kijk

Die samenwerking kreeg in de praktijk bijvoorbeeld gestalte in gemengde controleteams. Omdat de gedragscode sowieso voorschrijft dat controlebezoeken bij seksbedrijven worden afgelegd met een koppel van ten minste twee mensen, gingen er zoveel mogelijk gemengde teams op pad. Van den Broek: “Heel praktisch hebben we geprobeerd om zoveel mogelijk koppels te maken van verschillende diensten, zodat je twee controles tegelijk kunt doen. Ervaring heeft geleerd welke

diensten het beste samen op pad kunnen gaan; overdag bijvoorbeeld GGD, brandweer en bouwtoezicht van de gemeente.”

Bovendien helpt het bij het ontwikkelen van een brede kijk als je ziet waarop andere diensten letten. “Een brandweerman die de brandveiligheid komt controleren, kan ook een hygiënische wantoestand signaleren of het vermoeden krijgen dat ergens illegale prostituees werken. Zelf heeft hij geen bevoegdheid om daar bij de controle over door te vragen, maar hij kan dergelijk vermoedens wel aan de politie doorgeven”, geeft Van den Broek als voorbeeld.

Beleidskader

De Eindhovense proef heeft een lijst van negentien aanbevelingen en aandachtspunten opgeleverd. Eén cruciale die Arno van den Broek er nog uit wil lichten betreft het beleidskader. “Het is erg belangrijk dat je hele beleidskader op orde is, want anders verlies je in de uitvoering van de handhaving veel aan daadkracht”, stelt hij. Hij doelt hiermee op bestemmingsplan, vergunningenstelsel, APV, gedragscode en al die andere zaken die eerst vastgesteld of aangepast moeten worden voordat het handhavingsplan kan worden gemaakt. Zo'n grondige aanpak heeft er in Eindhoven toe geleid dat het toezicht op de plaatselijke seksbedrijven al in het derde jaar van de pilot volledig was ingebed in het gemeentelijke handhavingsprogramma. Wat wil zeggen dat de sector in ieder geval uit het oogpunt van handhaving een bedrijfstak is als elke andere.

Voor meer informatie:

Gemeente Eindhoven

Arno van den Broek

Telefoon (040) 238 25 19

E-mail a.vd.broek@eindhoven.nl

Betrokken overheidsinstanties

Bij de uitvoering van de pilot waren de volgende overheidsinstanties betrokken:

- Dienst Brandweer en Crisisbeheersing
- Gemeentelijke diensten Algemene en Publiekzaken (afdelingen Binnenstadsmanagement en Juridische zaken & integrale veiligheid), verschillende stadsdeelkantoren en de Dienst Stedelijke Ontwikkeling en Beheer (afdeling Bouw- en Woningtoezicht)
- GGD
- Milieudienst
- Politie (inclusief Vreemdelingendienst)
- Belastingdienst

Bestuurlijke keuzes onderbouwen met kengetallen

Voor de handhavingsorganisaties van gemeenten en waterschappen is een methode ontwikkeld voor het werken met kengetallen bij de uitvoering van het handhavingsprogramma. Ze kunnen hier de komende anderhalf jaar ervaring opdoen door mee te doen aan een proeftuin van het project 'Professionalisering van de milieuhandhaving'.

"Gemeenten en waterschappen kunnen de methode meteen toepassen in hun dagelijkse praktijk", zegt Wout Klein, projectleider van 'Professionalisering van de milieuhandhaving'. "In ruil daarvoor vragen we ze actief mee te doen aan de uitwisseling van praktijkervaring."

In 2002 hebben de handhavingspartners in Nederland kwaliteitscriteria vastgesteld voor goede milieuhandhaving. Het doel van deze criteria is een effectievere en efficiëntere milieuhandhaving in 2005. Van handhavingsorganisaties wordt onder meer verlangd dat zij met kengetallen werken. Dit zijn cijfers die iets zeggen over bijvoorbeeld het aantal te handhaven bedrijven, het aantal uit te voeren controles, de tijdsinzet per controle, of het aantal benodigde mensen uitgesplitst naar hun specifieke deskundigheid. Voor het maken van de juiste bestuurlijke keuzes zijn zulke kengetallen een belangrijk hulpmiddel. Met behulp van deze cijfers zijn de kosten van

personeel en materieel in beeld te brengen. Ook kan aan de hand van de cijfers de uitvoeringsorganisatie op efficiency worden gestuurd, zodat managers de afspraken met het bestuur – en de burger – kunnen waarmaken. Vooral dit laatste is belangrijk bij het maken van de juiste keuzes. "Door de gevolgen van bestuurlijke keuzes te onderbouwen met kengetallen, kun je varianten doorrekenen en heb je meer zekerheid dat de bestuurlijke ambitie die uit het programma spreekt, ook waargemaakt kan worden", aldus Klein.

Eigen werkwijze

Om bestuurders en managers in handhavingsorganisaties hierbij te helpen, is door KPMG een methodiek ontwikkeld waarmee organisaties cijfers kunnen verzamelen en eigen kengetallen kunnen ontwikkelen. "Je kunt heel eenvoudig je eigen manier van werken in de methodiek

onderbrengen", aldus Wout Klein. "Dit zou ertoe kunnen leiden dat iedere organisatie andere kengetallen voor zichzelf hanteert. Maar het kan ook blijken dat het allemaal niet zoveel van elkaar verschilt en dat er een zekere standaardisatie optreedt. Dat moet in de proefperiode blijken."

Actieve deelname

Elke handhavingsorganisatie kan de software krijgen. De enige tegenprestatie is dat ze hun cijfers beschikbaar stellen aan de proeftuin en ook gedurende anderhalf jaar actief deelnemen aan de uitwisseling van praktijkervaring. Projectleider Klein gaat daarvoor elk half jaar een bijeenkomst organiseren. "Je kunt dat zien als een soort gebruikersclub. Op de bijeenkomsten willen we

Voordelen Besturen met kengetallen
De aangeboden methode kent een aantal absolute voordelen. De belangrijkste zijn:

- lokale context – doelgroepen, beleid en producten – staat centraal;
- kosten van mogelijke bestuurlijke ambities komen goed in beeld;
- managers kunnen de organisatie sturen op kwaliteit én efficiency;
- prestaties van de organisatie verbeteren op basis van eigen ervaringen.

vooraf verzamelde discussiepunten met de gebruikers doornemen."

Gemeenten en waterschappen die hieraan willen meedoen, kunnen zich aanmelden via de website www.lim-info.nl.

Voor meer informatie:

VROM-Inspectie Algemene Leiding

Telefoon (070) 339 17 52

Praktijkvoorbeelden Professionalisering van de milieuhandhaving

Onder de vlag van het project 'Professionalisering van de milieuhandhaving' (VROM, V&W, VNG, IPO en UvW) is in een aantal landelijke deelprojecten voorbeeldmateriaal ontwikkeld. Naast 'Besturen met kengetallen' gaat het om:

- een door het Bestuurlijk Landelijk Overleg Milieuhandhaving (BLOM) vastgestelde landelijke sanctiestrategie;
- de studie 'Het gaat om het resultaat', over de mogelijkheden van meer op output gerichte criteria;
- een reeks protocollen voor diverse handhavingswerkzaamheden.

De voorbeelden zijn te vinden op de website www.lim-info.nl (kijk bij Professionalisering).

Moerdijks Afwegingsmodel helpt prioriteiten stellen

Om te beslissen welke handhavingstaken prioriteit moeten krijgen, kunnen gemeenten, provincies en waterschappen sinds kort beschikken over het Moerdijks Afwegingsmodel. Het model is het resultaat van een intensieve samenwerking van de gemeente Moerdijk en het landelijke actieprogramma Handhaven op Niveau. De cd-rom met het Moerdijks Afwegingsmodel kan binnenkort gratis aangevraagd worden.

Het Moerdijks Afwegingsmodel ondersteunt decentrale besturen bij de beslissing welke handhavingstaken prioriteit krijgen. Het bevat een groot aantal handhavingstaken en een methodiek om de risico's

voor de gemeente te meten. Die methodiek is gebaseerd op de gedachte wat de maximale schade kan zijn als de gemeente haar handhavingstaken verwaarloost. Daar waar die schade het grootst is, dient de hand-

having het meest intensief te zijn.

Het model komt voort uit een intensieve samenwerking tussen de gemeente Moerdijk en het actieprogramma Handhaven op Niveau. De eerste contouren van de risicoanalyse ontstonden in een workshop Programmatisch Handhaven van het actieprogramma waaraan Moerdijk deelnam. Wat zij zagen opdoemen, beviel Rijk en gemeente zo dat zij de handen ineensloegen en gezamenlijk doorwerkten aan het afwegingsmodel. De samenwerking werd

gefinancierd uit de stimuleringsmaatregel programmatisch handhaven. Bij de overdracht van het Moerdijks Afwegingsmodel van de gemeente naar Handhaven op Niveau op 12 mei jongstleden roemden de heer E. Tijssen, voormalig hoofd van de afdeling Vergunning en Handhaving van Moerdijk, en de heer J. Stam, directeur Handhaving van het Ministerie van Justitie, de samenwerking tussen de verschillende bestuurslagen als schoolvoorbeeld van hoe overheden kunnen samenwerken.

Roland Scholten: "De burger weet precies waar wij als gemeente prioriteit aan geven."

Pilot Renkum leidt tot handreiking 'Bouwregelgeving'

Gemeenten worden naar verwachting in 2005 verplicht beleid voor het handhaven van bouwregels vast te leggen. Er geldt vervolgens een overgangperiode van een jaar. Het Ministerie van VROM heeft daarvoor de 'Handreiking handhaven bouwregelgeving' ontwikkeld. Gemeenten dienen een helder en transparant beleid te voeren, waarbij zij aangeven welke prioriteiten zij maken en waarom. Ook moeten zij duidelijk maken hoe zij toezicht houden en wat de sancties zijn. Renkum, één van de negen pilotgemeenten, is als eerste gestart met het formuleren en uitvoeren van het beleidsplan.

De Inspectie van VROM constateerde in 2002 dat handhaving van bouwregelgeving in Renkum verbeterd moest worden. "De inspectie constateerde onvolkomenheden, zonder overigens dat er in Renkum calamiteiten waren geweest", zegt Roland Scholten, projectleider Handhavingsbeleid Bouwregelgeving van Renkum. Met de ondersteuning van VROM kon de gemeente met deze pilot een inhaalslag maken in handhaving van bouwregelgeving. "We hebben allereerst voor meerdere beleidsvelden een raamwerk voor vergunningverlening en handhaving gemaakt. Het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van bewoners heeft onze prioriteit. Toepassing gebeurt onder andere bij bouwregelgeving, gebruiksvergunning, slopen en brandveiligheid. Kijk je bijvoorbeeld naar bouwvergunningen,

dan toetsen we zelfs de kleinste nieuwbouw, aanbouw of verbouw op veiligheid en gezondheid."

Praktische aanpak normovertreding

De aanpak resulteerde binnen een halfjaar tot een risicomatrix, waarbij het risico op en de effecten van normovertreding in kaart gebracht zijn. Met deze uitkomst vertaalde Renkum de prioriteitsstelling naar de praktijk. Het gaat daarbij om de omvang van het risico, het eventueel intensiveren van toezicht en het opleggen van sancties. Scholten noemt een concreet voorbeeld: "Wat is het effect op veiligheid en gezondheid als wij bijvoorbeeld een kinderdagverblijf onvoldoende controleren? We hebben in kaart gebracht wat een overtreding betekent voor de fysieke en sociale veiligheid, de volksgezondheid, de kwaliteit van de leefomgeving, de financiële risico's die we lopen en wat de effecten zijn voor het bestuurlijk imago. Als zowel het negatieve effect als de kans op normovertreding groot zijn, dan heeft een onderwerp prioriteit. Is het effect kleiner, maar de kans op overtreding groter, dan houd je op een andere wijze toezicht."

Veiligheid en gezondheid

Doelstelling is uiteindelijk dat de bevolking van Renkum de zorg voor veiligheid en gezondheid ervaart en waardeert. Scholten vindt het opgestelde beleid transparant. "De burger weet precies waar wij als gemeente prioriteit aan geven. Nieuwbouw en aanbouw wordt altijd gecontroleerd op aspecten van veiligheid en gezondheid. Als we een overtreding

constateren, stellen we direct onderzoek in en nemen we actie. Via perscontacten, advertenties en via vergunningverleners houden we inwoners op de hoogte van ons beleid. We krijgen terug dat burgers het prettig vinden dat handhaving van bouwregelgeving prioriteit heeft van het college. Belangrijk is om inhoudelijk en bestuurlijk draagvlak voor het plan te verkrijgen. Daarbij moet je allereerst komen tot een eenduidig beeld wat handhaving van bouwregelgeving is en welke stappen je moet doorlopen voor een effectieve toezichtstrategie." Zo kwam Renkum tot een gezamenlijk en vastomlijnd beleid, opgesteld volgens de methodiek van Programmatisch handhaven.

De ervaringen van de negen pilotgemeenten hebben bijgedragen aan de 'Handreiking voor handhaven van bouwregelgeving' van VROM. Dit beleid geeft gemeenten een handvat om op structurele wijze hiermee aan de slag te gaan.

Voor meer informatie:

Roland Scholten

Projectleider Handhavingsbeleid Bouwregelgeving

Gemeente Renkum

Telefoon (026) 334 82 17

Handreiking voor handhaven van bouwregelgeving

De handreiking ondersteunt medewerkers bij het formuleren van een handhavingsbeleid bouwregelgeving. In de handreiking wordt onder meer ingegaan op:

- de handhavingsopgave bouwregelgeving;
- hoe te komen tot een handhavingsbeleid;
- instrumenten die gemeenten kunnen gebruiken bij totstandkoming van het beleid.

De handreiking kunt u aanvragen bij:

Ministerie van VROM

Kathelijne de Kort

Telefoon (070) 339 26 50

Het Moerdijs Afwegingsmodel wordt door Handhaven op Niveau op dit moment aangepast en zal inclusief een installatie- en gebruikershandleiding binnenkort gratis ter beschikking worden gesteld aan gemeenten, provincies en waterschappen. De resultaten van de methodiek van VROM 'Besturen met kengetallen' kunnen worden verwerkt in het model. Op deze manier wordt er een brug geslagen tussen de initiatieven van VROM en Handhaven op Niveau. Bovendien biedt de gemeente Moerdijk

maximaal een dag ondersteuning bij de implementatie door medewerkers van de afdeling Vergunning en Handhaving. Afspraken hiervoor kunt u maken via het projectbureau Handhaven op Niveau.

U kunt bellen met Edith Wessels-Plinck, telefoon (070) 370 74 71 of Esther Jägers, telefoon (070) 370 48 20 of stuur een e-mail naar handhavenopniveau@minjus.nl.

Drie manieren voor aanpak huisvuilovertreeders

In samenwerking met de gemeenten Den Haag, Amsterdam en Utrecht heeft Handhaven op Niveau een vergelijkend onderzoek gedaan naar het handhaven van de regels voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Het gaat daarbij vooral om de tijden waarop het afval aan de straat mag worden gezet en de wijze van aanbieden.

Voor de aanpak van overtreeders kunnen de gemeenten de privaatrechtelijke, de bestuursrechtelijke of de strafrechtelijke weg bewandelen. Welke weg wordt gekozen, maakt voor het eindresultaat niet zoveel uit, zo blijkt uit de vergelijking. Een kanttekening erbij is dat men wel moet vasthouden aan het eenmaal gekozen juridische spoor.

In alle drie de gemeenten is prioriteit gegeven aan de aanpak van overtreeders, met als resultaat een duidelijke verbetering van het straatbeeld. Het Amsterdamse stadsdeel Centrum kan deze bevinding al met cijfers onderbouwen; vergeleken met 2002 werden hier in 2003 50% meer boetes uitgedeeld. In Amsterdam is gekozen voor de strafrechtelijke aanpak: bij een overtreding wordt proces-verbaal opgemaakt en de overtreder krijgt een boete van 50 euro. Wordt die boete niet betaald, dan loopt de zaak verder via het Openbaar Ministerie en wordt de boete verhoogd. Complexere zaken gaan direct naar het Openbaar Ministerie. Als er niet wordt betaald, belandt de overtreder uiteindelijk voor de rechter. Met deze aanpak heeft het stadsdeel betere schoonheidsgraden geboekt in de openbare ruimte, oftewel de straat is schoner geworden!

Den Haag: privaatrechtelijke pad

Een nadeel van de strafrechtelijke weg is dat het huisvuil blijft staan, met alle ergernis van dien. Niet alleen om die reden heeft Den Haag gekozen voor het privaatrechtelijke pad. Maar het betekent ook dat we geen beroep doen op het reeds zwaar belaste OM. Hierbij worden de kosten van het verwijderen van onjuist aangeboden huisvuilzakken verhaald op de overtreder. Ook past deze aanpak het beste in de organisatie. Er wordt geen proces-verbaal opgemaakt, maar de overtreder krijgt een aanschrijving met een acceptgirokaart voor de kosten. Die zijn overigens hoger dan een boete, namelijk 141 euro. Wordt er niet betaald, dan wordt voor de incasso een deurwaarder ingeschakeld. De kosten hiervan zijn voor rekening van de overtreder. Inmiddels zijn twee rechterlijke uitspraken geweest, die de aanpak ondersteunen.

Utrecht: bestuursdwang

In Utrecht volgt men de weg van het bestuursrecht. Bij constatering van de overtreding wordt spoedeisende bestuursdwang toegepast en worden de kosten op de overtreder verhaald. Ook in Utrecht worden de aangetroffen vuilniszakken direct meegenomen. De overtreder krijgt bericht dat hij de kosten van de verwijdering (50 euro) moet betalen. Meestal wordt direct betaald, maar doet een overtreder dit niet op tijd, dan wordt het bedrag bij dwangbevel ingevorderd door een gerechtsdeurwaarder. Voor zwaardere overtredingen wordt een bedrag van 100 of 150 euro opgelegd. Bij het ten onrechte dumpen of aanbieden van bedrijfsafval wordt een bedrag van 220 euro opgelegd. Een reden voor deze keuze was dat de overtreder pas achteraf de rekening krijgt gepresenteerd, wat de reinigingsagent behoedt voor een mogelijk agressieve reactie van de overtreder. Een tweede reden was dat de overtreder een ruimere rechtsbescherming heeft, want die kan bezwaar maken. Dit ontslaat hem overigens niet van de plicht om te betalen. Als zijn bezwaar wordt gehonoreerd, wordt het betaalde bedrag teruggestort. Overigens wordt in 10% van de zaken bezwaar gemaakt, maar slechts een zeer klein aantal van die bezwaarschriften legt een beslag op de capaciteit van de juridische afdeling van de gemeente.

In Utrecht hebben de reinigingsagenten ook de bevoegdheid strafrechtelijk op te treden.

Behalve van de specifieke situatie ter plaatse hangt de keuze voor één van de drie wegen af van de principiële voorkeur van een gemeente. Als een gemeente direct een einde wil maken aan de gevolgen van een overtreding, ligt een keuze voor privaatrecht dan wel bestuursrecht voor de hand. Is het de gemeente te doen om vergelding, dan is het strafrecht de aangewezen weg. Om tot een gefundeerde keuze te komen, zullen alle in het bijgaande schema samengevatte aspecten in samenhang moeten worden bekeken. Het vergelijkend onderzoek kunt u lezen op www.handhavenopniveau.nl

Voor meer informatie:

Gemeente Amsterdam,

mw. H. Redons-Schaatsbergen, telefoon (020) 551 95 55

Gemeente Utrecht,

dhr. mr. D. de Jong, e-mail d.de.jong2@Utrecht.nl

Gemeente Den Haag,

dhr. W. Berghuis, telefoon (070) 353 66 99,

e-mail w.k.berghuis@dsb.denhaag.nl

	Strafrecht A'dam Centrum	Privaatrecht Den Haag	Bestuursrecht Utrecht
Overtreder betaalt	€ 50	€ 141	€ 50
Gemeente int bedrag	nee	ja	ja
Gemeente maakt kosten	nee	ja	ja
Capaciteit OM nodig	ja	nee	nee
Overtreding direct ongedaan gemaakt	nee	ja	ja
Nadruk op vergelding	ja	nee	nee
Nadruk op ongedaan maken overtreding	nee	ja	ja

Gemeenten kunnen meten hoe ver zij zijn met programmatisch handhaven. Handhaven op Niveau ontwikkelde hiervoor een handhavingsbenchmark, die u tot 30 november 2004 via internet kunt invullen. Behalve de vergelijking met andere gemeenten krijgt u adviezen voor verbetering van het handhavingsprogramma. De Stuurgroep Handhaven op Niveau nodigt u met nadruk uit om gebruik te maken van de benchmark Programmatisch Handhaven.

Haal voordeel uit benchmark Programmatisch Handhaven

Het ontbreekt gemeenten dikwijls aan een algemeen overzicht van regels en voorschriften voor een handhavingsprogramma. Ook bestaat er geen inzicht in de kwaliteit van dergelijke programma's. Daarom ontwikkelde Handhaven op Niveau de benchmark Programmatisch Handhaven, in samenwerking met het Expertisecentrum Rechtshandhaving van het Ministerie van Justitie.

Vergelijken met andere

Met de benchmark kunnen gemeenten zichzelf vergelijken met andere gemeenten van dezelfde omvang. De vragen

gaan over het handhavingsbeleid op het gebied van bouwen en woningtoezicht, milieu, brandveiligheid, sociale dienst en openbare ruimte.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer een halfuur, u vindt deze op www.handhavenopniveau.nl. Daar vindt u ook een uitgebreide toelichting op het programma en invulinstructies. Verder kunt u daar een login aanvragen. Per gemeente kan slechts één login worden aangevraagd. Het is de bedoeling dat de vragenlijst wordt ingevuld door degene die het beste overzicht heeft van de programmering en uitvoering van handhaving.

Tot nu toe hebben 16 gemeenten de resultaten beschikbaar gesteld. Deze resultaten kunt u bekijken als u een gebruikersnaam en een wachtwoord heeft aangevraagd. Na de einddatum wordt de tussenstand opgemaakt en zal de benchmark opnieuw worden opgesteld.

Voor meer informatie over de benchmark kunt u contact opnemen met het projectbureau Handhaven op Niveau, Esther Jägers, telefoon (070) 370 48 20 of Edith Wessels-Plinck, telefoon (070) 370 74 71.

Strijdige regels vaak misverstand

Het valt wel mee met de strijdigheid van wet- en regelgeving. Dat veel ondernemers de door de overheid opgelegde voorschriften als tegenstrijdig ervaren, komt vooral door onduidelijkheid, zowel in de interpretatie van de voorschriften als in de informatievoorziening. Enkele werkgroepen buigen zich nu over de knelpunten. Na de zomer komen ze met aanbevelingen en best practices.

Vorig jaar konden ondernemers hun ervaring met strijdige regels melden bij het tijdelijke Meldpunt strijdige regels, dat was opgezet door het Ministerie van EZ en MKB-Nederland. In totaal meldden de ondernemers 800 knelpunten. Ruim een kwart was afkomstig uit de horeca. Andere sectoren met veel meldingen waren: bouw, detailhandel, voedsel, metaal, chemie en recreatie. Om met concrete oplossingen te komen zijn per sector werkgroepen gevormd van mensen uit de praktijk, die zich buigen over de knelpunten.

Onduidelijke communicatie

Voorzitter van de werkgroep Horeca is Jo Peters, in het dagelijkse leven als directielid van de sector Stadsontwikkeling van Den Bosch belast met handhaving. Uit de meldingen bij het meldpunt blijkt dat de meeste knelpunten zich voordoen bij de toepassing en handhaving van de regels door verschillende instanties. Vaak zijn de regels op zichzelf logisch, maar krijgt de ondernemer in de praktijk nogal eens te maken met eisen of aanwijzingen die tegenstrijdig uitwerken. Jo Peters wil niet vooruitlopen op de conclusies van de werkgroepen, maar hij kan wel zeggen dat veel van de tegenstrijdigheden die ondernemers ervaren te maken hebben met misverstanden over de interpretatie van de regels. "De helft van de knelpunten komt voort uit onduidelijkheden in de communicatie over en weer. Dat de overheid de werking van voorschriften beter moet uitleggen, zal zeker een aanbeveling van de werkgroep worden." In de horecawerkgroep is er ook op gewezen dat de regels van gemeente tot gemeente verschillend geïnterpreteerd worden. Peters: "Dat wil niet zeggen dat de wetgeving onduidelijk is, maar dat die blijkbaar ruimte laat voor interpretatieverschillen."

Advies of voorschrift

Een kanttekening die Peters plaatst is dat de misverstanden niet alleen komen door onduidelijkheid van overheidskant, maar ook door de houding van de ondernemers zelf. "Als een inspecteur bij een controle een voorstel doet om de bedrijfsvoering te verbeteren, vat de ondernemer dat vaak meteen op als iets wat hij moet doen, als een voorschrift. Dat kan liggen aan de manier van communiceren door de overheidsdienaren, maar het zegt ook iets over de houding van de ondernemers tegenover de instanties. Soms denken ondernemers dat iets niet mag of juist moet, terwijl dat helemaal niet zo is." Brancheorganisaties kunnen daarom een belangrijke rol spelen bij het uitleggen van de regels. Te meer daar de branche vaak nauw betrokken is bij het opstellen ervan. Peters: "Heel veel meldingen door de horeca gingen over een risico-inventarisatie die door de brancheorganisatie was opgesteld. De richtlijnen die de branche had gemaakt, deden nogal wat stof opwaaien, en hoewel de branche ze zelf had opgesteld, richtte de kritiek zich op de overheid. In de horecabranche moet dus wel wat gebeuren aan de verbetering van de informatievoorziening aan de ondernemers."

Bereidwillig

De bereidheid om de knelpunten aan te pakken is er wel, denkt Peters. Branche en ondernemers zaten in de werkgroep naast gemeente en inspecties, zoals brandweer, arbeidsinspectie, inspectie RO en voedsel- en warenautoriteit. "Alle partijen waren meteen bereid om mee te doen. In de dagelijkse praktijk ziet men ook wel dat de uitvoering van veel voorschriften tot lastige situaties kan leiden. Wat mij pleziert is de grote bereidheid om naar het eigen functioneren te kijken. Ik verwacht dan ook dat wij – en de andere werkgroepen – met aanbevelingen zullen komen die landelijk kunnen worden opgepakt."

Na de zomer zijn de oplossingen voor strijdige regels uit de werkgroepen te vinden op www.strijdigeregels.nl.

Voor meer informatie:

Werkgroep Horeca

Jo Peters

Telefoon (073) 615 57 21

E-mail jope@s-hertogenbosch.nl

Leerplichtinstrumenten digitaal toegankelijk

Het uitwisselen van ervaring is een belangrijke hulp bij het vinden van de juiste aanpak voor de handhaving van de leerplicht door gemeenten. In het kader van het project Modelontwikkeling handhaving leerplicht van het programma Handhaven op Niveau is een groot aantal leerplichtinstrumenten bijeengebracht. In dit project werken de ministeries van OCW en Justitie samen om de leerplichthandhaving verder te professionaliseren, onder andere door het ontwikkelen van een landelijk model dat gemeenten en anderen kunnen gebruiken om een doeltreffend verzuimbeleid te voeren.

Via het web

De ongeveer 150 instrumenten en werkwijzen die in de praktijk worden gebruikt voor de handhaving van de leerplicht zijn nu digitaal toegankelijk.

U vindt de voorbeelden op de website www.voortijdigschoolverlaten.nl onder

de knop 'Beleid', 'Leerplichtinstrumenten'. De opgenomen voorbeelden van alle onderdelen van de taken van de gemeentelijke leerplichtambtenaar zijn kort beschreven en voorzien van contactgegevens. Zo kunt u in contact komen met degenen die de werkwijzen of instrumenten hebben ontwikkeld. Uiteraard kunt u ook via de site van Handhaven op Niveau deze leerplichtinstrumenten bekijken.

'Good practices'

Op de site voortijdigschoolverlaten.nl is ook een verzameling 'good practices' opgenomen die betrekking hebben op een wat breder terrein van de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Het Ministerie van OCW heeft deze 'good practices' samengebracht van projecten rond voortijdig schoolverlaten die in ons land plaatsvinden. Voorbeelden zijn: het leerwerkcentrum, beleidsplan voortijdig schoolverlaten in Groningen, de integrale aanpak schoolverzuim in Lelystad

en de centrale opvang van voortijdig schoolverlaten in Assen.

Naast de 'good practices' vindt u ook informatie over wet- en regelgeving, beleid en de talloze projecten die overal in het land lopen. U vindt er publicaties, de meestgestelde vragen, een agenda en een uitgebreide lijst met links naar relevante organisaties. De site is hoofdzakelijk bestemd voor mensen die zich beroepsmatig bezighouden met voortijdig schoolverlaten. Maar er staat ook

praktische informatie op voor ouders en leerlingen over bijvoorbeeld leerplichtzaken en beroepskeuze.

Wanneer u een aanvullende 'good practice' heeft, laat het dan weten via de site www.voortijdigschoolverlaten.nl of kijk voor meer informatie op www.handhavenopniveau.nl

Dag van de Leerplicht in 2005

Vanwege het succes van de Dag van de Leerplicht op 22 april 2004 heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besloten om dit initiatief in 2005 voort te zetten.

Nadere berichtgeving over deze dag, die in april 2005 zal plaatsvinden, kunt u lezen in de volgende Handhavingskrant en op de website van het Ministerie van OCW (www.ocenw.nl) en van Handhaven op Niveau (www.handhavenopniveau.nl).

Vrees voor kritische bestuursrechter ongegrond

Onderzoek Handhavingsbeleid bij gemeenten

Dit najaar start de Universiteit van Tilburg in opdracht van het Ministerie van Justitie een onderzoek naar het handhavingsbeleid bij gemeenten. Centraal in dit onderzoek staat het verband tussen verschillen in handhavingssituaties enerzijds en beslissingen die in handhavingssituaties genomen worden anderzijds. Eind september wordt gestart met het enquêteren van gemeenten. Voor nadere informatie zie www.handhavenopniveau.nl.

De angst van bestuursorganen voor uitspraken van de bestuursrechter is onterecht. Dat is de conclusie van het onderzoek van prof. Lex Michiels, hoogleraar bij het Instituut voor Staats- en bestuursrecht van de Universiteit Utrecht, en mr. Jade Gundelach, docent en onderzoeker van hetzelfde instituut naar rechterlijke uitspraken in bestuurlijke handhavingbeslissingen.

Michiels en Gundelach onderzochten of bestuursorganen (waaronder gemeenten) terecht angst koesteren tegen uitspraken van de bestuursrechter, omdat deze hen (te) vaak in het ongelijk zou stellen als zij willen handhaven. Vrees voor die uitspraken zou hen van handhaving weerhouden.

Bewaker of bemoeial

Is de rechter een bewaker die het bestuur binnen de grenzen van het recht houdt of een bemoeial die de grenzen van zijn eigen bevoegdheid overschrijdt? Of het nu gaat om de beoordeling van besluiten waarbij een sanctie wordt opgelegd of om besluiten waarbij dat juist wordt geweigerd en gedoogbeschikkingen, in al deze gevallen zou de rechter een streep kunnen halen door de bestuurlijke beslissing om wel of niet te handhaven. Het bestuur heeft dus niet alleen iets te duchten van een rechter die sanctiebesluiten

maar ook van een rechter die juist dwingt tot het nemen van een sanctiebesluit. Maar de rechter zou juist ook een hulp kunnen zijn bij het wijzen van de weg die het bestuur zou moeten volgen. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat een bestuursorgaan nooit een onrechtmatige beslissing overeind zal willen houden. Anders gezegd: waar fouten zijn gemaakt, kan de rechter behulpzaam zijn die te herstellen. Vervult de rechter die rol van helper of stuurt hij het bestuur na een vernietiging het bos in?

Bondgenoot

Vrees voor de bestuursrechter blijkt ongegrond. Afgaande op de resultaten van het onderzoek kan de rechter als bondgenoot worden beschouwd van het bestuursorgaan dat wil handhaven. Sanctiebesluiten worden zelden vernietigd en als het al gebeurt, gebeurt dat doorgaans op gronden die het alsnog succesvol handhaven niet in de weg staan. Weigeringen om te hand

haven worden veel vaker vernietigd, wat een aarzelend bestuursorgaan, dat niet goed weet hoe het meer belangen tegelijk moet dienen, over de handhavingsstreep kan helpen. Bovendien maakt dit onderzoek duidelijk dat er geen al te grote vrees voor schadeclaims hoeft te zijn. Er zijn tot dusver in het geheel geen schadeclaims ingediend. Naast deze steun levert het onderzoek een aantal interessante lessen op voor de bestuurspraktijk.

Uitgave

Alle documentatieafdelingen van gemeenten, provincies, waterschappen, gerechtshoven, universiteiten en politie ontvangen eind september het boek 'Ongegronde vrees' gratis. Alle bestuurders van gemeenten, provincies en waterschappen ontvangen een bestuurlijke samenvatting. Op de website www.handhavenopniveau.nl is binnenkort de verkorte versie van de wetenschappelijke uitgave te downloaden.

Best practices voor graffiti, zwerfafval en het verbranden van afval buiten inrichting

Onder de vlag van Handhaven op Niveau zijn praktijkvoorbeelden verzameld voor de bestrijding van graffiti. Uit de grote diversiteit aan maatregelen van gemeenten is een aantal best practices geselecteerd die nu verder worden onderzocht en uitgewerkt. Hetzelfde gebeurt met zo'n twaalf best practices voor de aanpak van zwerfafval, die zijn geselecteerd na een brede inventarisatie onder gemeenten. Ook worden tien best practices onderzocht voor de aanpak van het verbranden van tuinafval en dergelijke in de buitenlucht.

Het vaststellen en handhaven van een beleid voor graffiti, zwerfafval en het verbranden van afval buiten inrichting is belangrijk voor de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Met uitgewerkte best practices uit de praktijk kunnen handhavers inspiratie opdoen en leren van de ervaring in andere gemeenten.

Kortom, voor deze thema's hebben we diverse best practices gevonden. Maar we blijven altijd op zoek naar slimme oplossingen, waarmee u uw werk beter kunt uitvoeren. Meld uw best practice aan bij het projectbureau Handhaven op Niveau. De verwachting is dat we de verzamelde best practices eind oktober aan u kunnen presenteren op de website www.handhavenopniveau.nl.

Inschrijfkart

Ja, ik wil graag de volgende uitgave van De Handhavingskrant ontvangen:

Organisatie

Naam

Titel

de heer mevrouw

Organisatie:

rijk provincie gemeente
 waterschap politie Openbaar Ministerie
 overig, nl.

Functieniveau:

bestuurlijk leidinggevend medewerker

Postadres

Postcode

Plaats

Colofon

De Handhavingskrant is een uitgave van het Ministerie van Justitie, in het kader van het actieprogramma Handhaven op Niveau.

Realisatie

Projectbureau Handhaven op Niveau

Teksten en opmaak

Schoep & Van der Toorn, Amsterdam

Fotografie

Hollandse Hoogte, Amsterdam
gemeente Renkum, Renkum
Bas de Meijer / Stimio

Druk

DeltaHage bv, Den Haag

Deze strook uitknippen en verzenden naar: projectbureau Handhaven op Niveau, kamer H 1108, antwoordnummer 10504, 2501 WB Den Haag. De Handhavingskrant is een gratis uitgave.